СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 227. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 30-го ВЕРЕСНЯ 1948. — No. 227. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 30, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ДЮЇ ВИКЛЮЧАЄ КОМПРОМІС У СПРАВІ БЕРЛІНА

СТВЕРДЖУЄ, ЩО ЦІЛЛЮ СОВЄТІВ Є ПОНЕВОЛЕННЯ СВІТУ

Мисула, у стейті Монтана, 28 вересня. — Губернатор Тамес Е. Дюї, республиканський кандидат на президента, у найгострішім тоні, якого він досі вживав у своїх передвиборчих промовах сказав на адресу Росії і для відома світу, що Злучені Держави Америки „не підуть на компроміс в справі засади" у переговорах над Берліном. Його промова вказувала, що він добре поінформований про події і настрій у Парижі і тому його слова зробили велике враження на слухачів. Він сказав, що Росія роздуває вогонь безоглядної агресії, з метою перевести повне поневолення світу. Дюї ще раз ствердив, що Америка сильно обєднана в закордонній політиці.

ТРУМАН ТВЕРДИТЬ, ЩО ДОПИТИ В СПРАВІ ШПИГУНСТВА ПОМАГАЮТЬ БОЛЬШЕВИКАМ

Оклагома Сити, у стейті Оклагома, 28 вересня. — Президент Труман виголосив давно заповіджену промову в справі конгресового слідства над шпигунськими затіями серед урядовців і обвинуватив республиканців, що вони в такий спосіб мимохіть співпрацюють з большевиками, бо загрожують безпеченству країни. Він закинув комісії неамериканських діянь [illegible], що вона робить промахи в тому, що повідомляє закордонних агентів і шпигів, про що йде справа і перешкаджає покликаним урядовим чинникам переводити звичайні допити в справі шпигунських затій. У тій частині промови, в якій Труман обговорював становище комуністів до кандидатур, Труман сказав, що комуністи підтримують республиканських кандидатів на урядові становища в тій надії, що республиканці будуть переводити реакційні пляни, а тоді комуністам легше буде мобілізувати прилюдну опінію і працювати для насильного скинення американського уряду. На скільки большевики підтримують кандидатуру Волеса, то вони роблять це на те, щоб відтягнути голоси від демократичного кандидата і в такий спосіб помогти до вибору республиканця.

НЕВДОВОЛЯЮЧІ ВИСЛІДИ ПЕРШИХ ДНІВ РЕЄСТРАЦІЇ

Ню Йорк. — Перші два дні не виказали такого числа зареєстрованих до голосування, як можна було надіятися. Республиканці роблять висновок, що прихильники Демократичної партії, які в Ню Йорку мають велику силу, не мають надії на вибір свого кандидата й тому не йдуть лавою до реєстрації. У понеділок зареєструвалося в цілому Ню Йорку 399,863 осіб, а першого дня реєстрації перед президентськими виборами в 1944 році було зареєстрованих 436,321 осіб. Партійні організації пригадують, що хто не зареєструється біжучого тижня, не буде мати права голосувати при виборах 2 листопада.

ПОХОВАЛИ АРТИСТКУ ЗІ СТРАДІВАРІЮСОМ

Лос Анджелес, Каліфорнія. — Нана Патриція Дюбойс, звісна колись як сопранова солістка під іменем Люїза Терзі, померла у віці 78 літ життя. Вона казала вкласти до домовини свою скрипку, вартости $45,000, зроблену Страдиваріюсом.

ХОЧУТЬ ВЕСТИ ДОПИТИ НАД ТАМЕСОМ

Вашингтон. — Департамент справедливости виявив, що переводить досліди, чи не можна поставити в стан обвинувачення конгресмена Дж. Парнела Тамеса за його поведінку в конгресі. Тамес є предсідником комісії неамериканських діянь і виходить з закидами проти уряду, що він не притягнув до судової відповідальности людей, запідозрених у шпигунстві під час війни в користь Совєтів. До таких шпигів зараховує Тамес Артура Александровича Адамса, який втік з Америки після війни до Совєтів. Дру Пірсон, вашингтонський колумніст ,витягнув проти Тамеса закиди, що він переводить слідство неправними методами. З ревеляцій Пірсона скористали адвокати з стейту Ню Джерзі і внесли петицію до департаменту справедливости, щоб перевести слідство проти Тамеса за те, що він [illegible] складати фальшиві зізнання.

ПЕРЕХОВУЮТЬ ХАРЧІ В ПІДЗЕМНІЙ ПЕЧЕРІ

Вашингтон. — Підземна печера у вапняних горах коло Ачисон, у стейті Канзас, стала в пригоді департаментові рільництва при шуканні за магазинами для переховання харчів, коли теперішні магазини вже переповнені припасами. У цій печері зберігає департамент 570 вагонів спорошкованих яєць і 433 вагонів бараболь і вони не підлягають розкладові. Ці припаси можна буде вжити на обіди в школах і в різних прилюдних установах, як кажуть урядовці департаменту рільництва.

15 ОСІБ НА „МАСОВІМ ВІЧУ" ВОЛЕСІВСЬКОЇ ПАРТІЇ

Ню Йорк. — На передмістю Бронкс скликала Прогресивна партія масове віче на вівторок 28 вересня, на якому мав бути приявний сенатор Глен С. Тейлор, кандидат на віцепрезидента Волесівської партії. В годині 8 ввечір зійшлося 15 осіб на заповіджене віче й ждали до год. 10:30, одначе не діждалися промовця. Виявилося, що Тейлор заповів свою приявність на вічу в Кемден, у стейті Ню Джерзі на той самий час і він поїхав туди з віча в Нюарку, Н. Дж.

ТРУМАН НЕ МОЖЕ БІЛЬШЕ ПОДАВАТИ РУКИ ПРИ СТРІЧІ

Оклагома Сити. — Президент Труман рішився відмовлятися від дальшого подавання руки підчас стрічі з своїми прихильниками на передвиборчих вічах. Досі він звитався з 20,000 людьми і його рука вже перетомлена тимбільше, що він уживає її до підписування свого імені по 600 разів денно.

Новий конгрес дістане плян мілітарної допомоги для Европи

Вашингтон, 28. вересня. — На лад господарського Пляну Маршала для Видужання Европи підготовляє уряд мілітарний плян допомоги західній Европі. Плян буде предявлений новому конгресові, коли він зійдеться в січні 1949 р. Різниця між економічним Пляном Маршала й мілітарним пляном буде в тому, що мілітарна допомога буде ухвалювана з року на рік, а не на кілька років, як це сталося з економічним пляном. У такому випадку фінансування пляну буде відбуватися частями в кожному річному бюджеті. На підставі вістей з Лондону мілітарний плян мав би бути складений на лад колишнього Ленд-Лізу з часів другої світової війни. Кажуть теж, що азійські держави звернулися до Америки з домаганням скласти для них свого роду Азійський Плян Маршала.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ПРИСПІШЕННЯ АКЦІЇ ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕННЯ.

Ню Йорк,. — В Українсько-Американськім Переселенчім Осередку відбулася конференція представників українських товариств з Ню Йорку в приявности деяких новоприбувших імігрантів в справі приспішення акції для переселення скитальників з Европи. Референт д-р В. Галан, екс. директор ЗУАДК з Филаделфії дав вичерпні вияснення найновіших розпорядків нової комісії для Ді Пі і вказував на необхідність масового підписування заяв про мешкання й працю, щоб уможливити переїзд як найбільшому числу українських скитальників з Европи. Нарадам проводила голова У. П. Осередку, п. Марія Демидчук, а приявні учасники ставили річеві запити й діставали річеві відповіди й пояснення від референта на повне вдовілля інтерпелянтів. Представник білоруського Допомогового Комітету, д-р Іван Єрмаченко звернувся з братнім зазивом до українців, щоб вони помогли теж білорусинам у їхніх переселенчих турботах, на що приявні згодилися довгими оплесками. Рішено уладити в Ню Йорку нагле віче в другій половині жовтня для спонукання громадянства до переселенчої активности на лад віча, заповідженого в Филаделфії на неділю, 2. жовтня, в год. 1. пополудня, в Українськім Домі, під ч. 847 Норт Френклин Ст.

ПОХОРОН о. Ф. ТАРНАВСЬКОГО.

Филаделфія, 28. вересня. — При співучасти великого здвигу народу і при ясисті 80 священиків відбувся похорон канцлера української католицької дієцезії з катедральної церкви Непорочного Зачаття, яку покійний за свого життя відновив. Заупокійну Службу Божу відправив Владика Кир Констатин Богачевський, почім рідня небіжчика й багато вірних відпровадили тлінні останки на цвинтар у Факс Чейз. Після похорону відбулася в сиротинці СС. Василіянок гостина, під час якої згадувано заслуги небіжчика, який був нащадком пробудителя Галицької України, Маркіяна Шашкевича з Підлися. Підчас гостини переведено збірку на сироти.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАПОВІДАЮТЬ БЕЗРАДНІСТЬ О. Д. В СПРАВІ БЕРЛІНА.

Берлін, 29. вересня. — Місцева комуністична преса вже згори заповідає, що Рада Безпеки ОД та взагалі ця організація не зможе розв'язати переданої їй справи совєтської блокади цього міста. Большевики рівночасно лякають німців погрозами, що блокаду буде продовжуватися через зиму та що головно в зимі населення західних секторів відчує цілий її тягар.

МАДЯРЩИНА ХОЧЕ БУТИ ЧЛЕНОМ О. Д.

Париж, 29. вересня. — Генеральний секретар О.Д., Триґве Лі, вчора повідомив, що Мадярщина внесла формальне подання про прийняття її в члени О.Д.

П-НІ РУЗВЕЛТ ПРОТИ КОМПРОМІСУ З БОЛЬШЕВИЗМОМ

Париж, 29. вересня. — П-ні Елінор Рузвелт, що належить до американської делегації в Генеральній Асамблеї ОД та є американским представником в Комісії Людських Прав, виступила вчора перед французкою публикою в Сорбонському амфітеатрі, говорячи про необхідність забезпечити всім людям їхні елементарні права. П-ні Рузвелт вважає, що різне поняття людських прав на Сході і Заході є головною перешкодою до міжнародного порозуміння. Бесідниця заявила, що головною проблемою сьогоднішнього світу вона вважає необхідність зберегти індівідуальні права людини, за які теж велася французька Велика Револоція та Громадянська Війна в Америці. Вона заявила виразно, що в совєтській диктатурі не признається взагалі індівідуального права людини, доказом чого може послужити теж совєтське становище в Комісії Людських Прав. П-ні Рузвелт є проти будьякого компромісу зі Совєтами в цій прінціповій справі.

Встановлено спільну програму оборони західної Европи

П'ЯТЬ ЗАХІДНО-ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН СТВОРИЛИ СПІЛЬНУ ВІЙСЬКОВУ ОРГАНІЗАЦІЮ.

Париж, 29. вересня. — У висліді дводенних нарад міністрів оборони Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембурґу, що відбулися в цьому місті та під знаком загострення міжнародної політичної кризи, створено постійну військову організацію та встановлено напрямні спільної оборони західно-европейських країн. В нарадах взяли участь теж американські і канадські військові спостерігачі. Подробиць перебігу та висліду нарад не тільки не подано до загального відома, але й держиться їх в строгій таємниці. Проте, в поінформованих колах вважають, що подібні пляни обговорено вже раніше та що їх тепер сконкретизовано з огляду на безпосередню загрозу, яка повстала у висліді Берлінської кризи та передачі цеї справи Раді Безпеки О. Д. рівночасно з обвинуваченням проти Совєтського Союзу за загрозу для світового миру. При цьому теж стверджується, що здійснення цеї спільної програми оборони Західної Европи у великій мірі узалежнюється від допомоги Злучених Держав. Вважається за самозрозуміле, що цих плянів не конкретизовано б без відповідного попереднього порозуміння зі ЗДА, про що свідчила б теж приявність амеркансьских представників на нарадах. Американська допомога мала б відноситися не тільки до озброєння та виряду західно-европейських армій, але теж до відповідних політичних та військових гарантій, що їх мала б дати Америка цим країнам на випадок війни. Рішенням західно-европейських міністрів оборони приділяється велику увагу.

ПОЛОЖЕННЯ В БЕРЛІНІ ДАЛЬШЕ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

Берлін, 29. вересня. — Рівночасно з видвигненням Берлінської кризи на міжнародному форумі та з передачою цеї справи Раді Безпеки О.Д. як загрозливої для світового миру, положення в самому цьому місті продовжує загострюватися. Вчора німецька поліція в американському секторі сконфіскувала зі совєтських вантажних автомашин десятки тон вугілля і харчів, що їх пляновано перевезти контрабандою в совєтський сектор. Безпосередньо після того Совєти повідомили, що вони рішили припинити дальший вантажно-автомобільний рух через американський сектор. Стверджується факт, що Совєти, з огляду на їх блокаду Берліна від заходу, самі попали у великі труднощі, що заставило їх організувати контрабанду зі західних зон у свою.

БРИТАНІЯ МАЄ ПЛЯН ЧАСТИННОЇ ЕВАКУАЦІЇ БЕРЛІНА.

Лондон, 29. вересня. — Речник британського міністерства закордонних справ заперечив вчора поголоски, що західні союзники задумують евакувати біля пів мільйона населення зі своїх зон Берліна, щоби в той спосіб успішніше боротися проти совєтської блокади. Він, натомість, потвердив наявність пляну евакуації хворих осіб та недоживлених дітей.

СФОРЦА ВВАЖАЄ ФЕДЕРАЦІЮ ПЕРЕДУМОВОЮ МИРУ

Рим, 29 вересня. Італійський міністер закордонних справ, граф Карльо Сфорца, забрав вчора слово в парляменті на закінчення дебат над бюджетом його міністерства та заявив, що єдність европейських народів аж до державної федерації він вважає першою передумовою тривкого миру. Заява Сфорца викликала одушевлені оплески правих і ліберальних послів.

ПОЛ-ГЕНРІ СПААК ПРО СОВЄТСЬКУ ІМПЕРІЯЛІСТИЧНУ ЗАГРОЗУ

БЕЛЬГІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР НАЗИВАЄ ГІТЛЕРА ХЛОПЦЕМ В ПОРІВНАННІ ЗІ СОВЄТАМИ; ВВАЖАЄ СОВЄТСЬКУ ПОЛІТИКУ НАХАБНІШОЮ І ГРІЗНІШОЮ ВІД ЦАРСЬКОЇ

Париж, 29 вересня. Генрі Спаак, соціялістичний премієр Бельгії та один з найвидатніших державних мужів сучасної Европи, здобув собі вчора на пленарній сесії Генеральної Асамблеї О.Д. найбільшу овацію і признання, схарактеризувавши теперішню політику Совєтів нахабнішою і амбітнішою від царської та назвавши Гітлера „скавтовим хлопцем' 'в порівнанні зі загрозою, якою є для світу совєтська комуністична п'ята колона. Спаак обвинувачував Совєтів, що вони „систематично" відмовляються від співпраці в ООД та постійно саботують її задуми. Назвавши цілий ряд дальших фактів совєтської підривної політики та її загрози для світового миру, бельгійський премієр закликав Совєтський Союз „зробити новий початок" і „знову засвітити полум'ям, що його розпалено в Сан Франсиско". Виступ премієра Спаака вважається за найбільш характерний в дотеперішньому перебігу цеї сесії Генеральної Асамблеї, тим більше, що це говорив представник малої европейської країни. Після промови Спаака, секретар стейту ген. Маршал та британський секретар [illegible] справ Бевин підступили до нього з гратуляціями, а приявні влаштували йому небувалу ще на цій сесії овацію. Спаак в своїй промові підкреслював, що світ позбувся б найбільшої загрози і здобув би свої чотири свободи та найважливішу свободу, іменно від страху, якщо Совєти респектували б не тільки написані постанови чартеру О.Д., але й їх дух.

СВІТ ЗАСУДЖУЄ СОВЄТСЬКУ ПОЛІТИКУ

Париж, 29 вересня. Теперішню сесію Генеральної Асамблеї О.Д. можна б сміло назвати міжнародним судом і засудом совєтського тоталітарного імперіялізму. Після виступу секретара стейту Маршала та британського міністра закордонних справ Бевина, що недвозначно виказали совєтську вину в теперішній політичній кризі та в загрозі нової світової війни, тепер з такими самими обвинуваченнями виступив бельгійський премієр Спаак. Після кожного з цих виступів, доповнених іншими в поодиноких комітетах Генеральної Асамблеї, приявні делегати всіх демократичних країн демонстративно маніфестували свою солідарність як щодо засуду совєтської загрози, так і щодо бажання взаємним порозумінням та мирними засобами привернути світові захитану рівновагу і встановити мир та звільнити його від постійної воєнної загрози.

ПРИГОТОВАНО ЗАХІДНІ НОТИ ДО О.Д. В СПРАВІ БЕРЛІНА

Париж, 29 вересня. Представники ЗДА, Британії і Франції вже приготовили текст нот, що ними має бути передана Раді Безпеки О.Д. справа совєтсько-західної політичної кризи в Берліні та західне обвинувачення проти Совєтів за загрозу для світового миру. Секретар стейту Маршал вже потвердив текст американської ноти, до якої долучено теж декларацію в цій справі, проголошену перед трьома днями департаментом стейту у Вашинтоні. Ноти західних союзників мали б бути передані генеральному секретареві О.Д., Триґве Лі, вже сьогодні після полудня.

БРИТАНІЯ ПІДДЕРЖУЄ ТВЕРДЖЕННЯ СВОГО МІНІСТРА В О.Д.

Лондон, 29 вересня. Британська преса та публичні виступи відповідальних керівників британської політики безсумнівно потверджують, що британська публична опінія повністю піддержує звернені проти Совєтів твердження британського міністра закордонних справ Бевина в Парижі. Загально вважається, що Бевин у великій мірі причинився до вияснення міжнародного положення та що краще назвати справи по імені і ясно здати собі справу зі совєтської загрози, ніж постійно обдурювати себе блудними надіями.

МОСКВА НАЗИВАЄ БЕВИНА „ЄРЕТИКОМ" О.Д.

Москва, 29 вересня. Московська преса вчора вперше поінформувала [illegible] про передачу західними союзниками справи Берліна Раді Безпеки О.Д. В повідомленні агенства ТАСС не коментується безпосередньо самого факту, натомість коротко і на типовий совєтський лад характеризується деякі виступи західних державних мужів в Генеральній Асамблеї О.Д. Між іншим, британського міністра закордонних справ названо „єретиком" ідеї О.Д., та причіпається йому власне ці закиди, що їх на підставі наявних фактів роблять західні союзники Совєтам. Большевики вважають, що Бевин приготовляє „схизму" в О.О.Д., на що мала б вказувати заява про співпрацю і довіря з тими, хто хоче співпрацювати та хто має довіря.

ПЕРЕД ПІДПИСАННЯМ ВАЖЛИВОГО БРИТАНСЬКО-ЮГОСЛАВСЬКОГО ДОГОВОРУ

Женева, 29 вересня. З поінформованих джерел тут заявляють, що в найблищому часі вже мав би бути підписаний важливий торговельний договір між Великою Британією і Югославією, що з огляду на свої політичні „поза-куліси" може мати рішальне значення для дальшого розвитку подій на Балканах. В американських дипломатичних колах заявляють, що це було б першим належним використанням боротьби в „комуністичній сім'ї" і хоча сам договір буде чисто торговельний, проте, його політичне значення переходило б далеко тільки самі господарські інтереси договірних країн.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc, at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОСТАВИВ ПОЧУТТЯ ПРОТИ ЛОГІКИ І ФАКТІВ

Не було б місця для повоєнної совєтської агресії, ні для теперішньої холодної війни, коли б у Білому Домі були заважували в Рузвелта ці правдиві факти про Совєти та їхні цілі, які подавали йому справжні знавці кремлівського тоталітаризму. Таке виходить, між іншим, із поміщених в журналі „Лайф" цікавих спогадів Вилйєма С. Булита, колишнього американського амбасадора до Совєтів та їх великого тоді приклонника. Правда, тепер, в часі виборчої акції, треба ставитись осторожно до всяких публікацій, які мають вигляд агітаційний і партійний. Фактом є, що Демократична партія вдержалась у Вашинґтоні при владі так довго завдяки Френклінові Д. Рузвелтові, як зручному політикові, що засів у Білому Домі в часах великої економічної кризи і депресії й зробив чимало, щоб цьому лихові зарадити і зліквідувати безробіття. Рузвелт краще відчув теж і небезпеку з боку Гітлєра та націстського тоталітаризму. Цей здобуток є ще й нині великою зброєю демократів. Проте, не зважаючи на ці заслуги Рузвелта, щодо Росії, Сталіна й комуністичної небезпеки він був таки запоморочений. Це ясне із статтей Булита, особистого приятеля Рузвелта, що він їх помістив в „Лайф". Таку книжку, як от Джана Т. Флина, що недавно появилася п.н. „Рузвелт Мит" і змальовує бувшого президента в чорному світлі, не можна зарахувати до серіозних матеріялів, які допомагали б зрозуміти і пізнати велику ролю Рузвелта в одній з найважніших діб людської історії. Зате інше діло зі статтями Булита. Вони серіозні й такі, що їм можна вірити.

Прямо годі зрозуміти, як того роду політик-реаліст, яким був Рузвелт, міг піддаватись суґестіям наївних Гопкинсів, які йому дораджували, щоби іти Сталінові назустріч у всьому, не вимагаючи від нього нічого в заміну. Матеріяли про Рузвелта, як їх виявляє Булит, переконують, що на відношення Рузвелта до Кремля впливали з одного боку ліберали, що були властиво комунофілами, а з другого боку наївні люди, які цілковито не визнавались ні на Росії, ні на Сталіні, ні на комунізмі. Тільки такі могли додавати Рузвелтові надії, що як він зійдеться зі Сталіном, то певно його переконає, що треба поводитись, як порядним людям пристало та придержуватись демократичних принципів.

Як далеко ці погубні впливи сягали, видно найкраще з розмови з Рузвелтом, до якої притоку дало меморандум Булита. Рузвелт признав тоді слушність арґументам і фактам, які навів Булит, проте, не маючи на них логічної відповіди, заявив, що він має таке „прочуття", що Сталін не є таки такою людиною, якою його змальовують, та що Сталін, як Рузвелт піде йому на руку, таки буде з ним працювати, щоб завести демократію і мир у світі.

Фатальні наслідки цього „прочуття" Рузвелта оглядаємо тепер власними очима. Збільшилися мільйони нових рабів. Про мир нині не говорять, а тільки про холодну війну. Сталін усе дістав, проте миру нема, а британський міністер закордонних справ, Ернест Бевин, заявляє в Асамблеї Обєднаних Держав, що коли вибухне атомова війна, то спричинить її тільки Росія. Краще поглянути на трудноші хоч тепер здоровими очима, казав Бевин, ніж далі дурити себе.

На жаль, це дурення має довгу історію, навіть не започатковану Рузвелтом, про якого згадуємо. Рузвелт довів його тільки до вершка зі своїм наївним „прочуттям" і тим наробив великої шкоди, спричиняючи цілий ряд нових конфліктів з Москвою.

Проблеми президента перед виборами

Кореспонденти, які виїхали в передвиборчу подорож з президентом Труманом, мають нагоду приглянутися його особистій поведінці. Вони не скривають факту, що президент гостро атакує своїх політичних противників, тобто республиканців. Деякі кореспонденти переконані, що президент справді вважає передачу адміністрації в руки Республиканської партії за небажану зміну під теперішню пору і тільки тим можна пояснити його випади, які в часі непевного міжнародного положення звертають пильну увагу закордону на американську партійність.

У декого з кореспондентів можна завважати здивування з різниці між приватними розмовами президента і його прилюдними висловами. У приватних розмовах Труман є дуже людяний і в цьому не слідно нехіті до кандидатів з Республиканської партії. Коли ж прийдеться до промови, то справа виглядає зовсім інакше. Оця роздвоєна особистість Трумана приневолює Тамеса Л. Стовкса, колумніста синдикату Скрипса - Гаверда, подати до прилюдного відома деякі замітки з незаписаних заміток Трумана в справі його кандидатури.

Кореспондент завважав, що Труман ніколи прилюдно не нарікає на своє урядове становище й не скриває своєї охоти остатися в Білому Домі на дальшу каденцію. Одначе у своїй промві на обіді в клубі в місті Денвер, у стейті Колорадо, Труман жалувався на несподівані труднощі, які стрінули його з смертю Рузвелта, коли то він, як віцепрезидент, мусів обняти становище президента. Він навіть згадав, як він боровся у самому собі, щоб перешкодити поновному настановленні його кандидатом на президента. При цій нагоді він виявив труднощі адміністрування Злученими Державами в такий час, коли обі великі партії роз'єднані в середині непорозумінням і коли з таких причин не можна найти запевнення підтримки в партіях.

З оцеї малої ревеляції кореспондент хоче ще найти відповідь на питання, чи Труман вірить у свій вибір? На диво, Стовкс не дає ясної відповіди на це питання, тільки згадує про труднощі в адміністрації Злучених Держав взагалі. До цих труднощів зараховує Стовкс відбивання перешкод, киданих адміністрації збоку великих господарських підприємств і організацій. Їх сила тепер не змаліла, а зросла. Президент Рузвелт вмів тримати їх під своєю контролею, хоч як вони на нього негодували. Коли помер Рузвелт, остався по нім Труман і проти нього вони тепер підняли інтриги. Тому, що Труман є їхньою жертвою, він кричить проти них, як проти ворогів народу. Коли йому вдасться наново усмирити могутні економічні впливи, тоді Труман може врятувати Демократичну партію на майбутнє.

В оцих останніх словах мабуть міститься відповідь на питання, чому президент Труман кандидує поновно, хоч він сказав, що боровся унутрі проти поновної номінації. Обовязок супроти партії в Америці вважається таким, як в інших країнах буває обовязок супроти національної меншини, або якоїсь суспільної групи. В Америці партійна боротьба до деякої міри нагадує етнічну або суспільну боротьбу, хоч ця остання в нашій країні тепер значно змаліла внаслідок того, що суспільні нерівності намагаються використати комуністи при допомозі Волеса на шкоду нації. Отже небезпека з зовні мусить вплинути на вирівнання непорозумінь внутрі.

Минулими часами суспільні справи виринали з великою силою після різних кріз. Такими крізами бували кризи економічні або післявоєнні. Коли по довгих часах добробуту прийшла депресія, тоді звичайно населення вважало виновником цеї прояви ту партію, яка під час приходу кризи була при владі. Ніщо дивного, що при найближчих виборах така партія мусіла програти і на її місце приходили до влади прихильники партії, яка була в опозиції.

Теперішній час не є часом економічної кризи. Є повоєнний час, одначе це час виграної війни і добробуту. Це значить, що нема причини до скидання партії, яка вела переможну війну і не призвела краю до біди. А всетаки якась криза є і її використують на свій лад різні впливові елементи.

Не зважаючи на оцю кризу й партійну різницю, на політичнім горизонті зарисувалася цим разом ще різниця в особах президента. Гері Труман, у своїй щирості, а з недостачі досвіду, ужив в минулому кілька не дуже щасливих висловів, таких, як „Я люблю старого Джова", коли згадував про Сталіна; або „справа шпигунства, це червоний селедець для замилення очей перед справжніми справами" і т. п. Цих слів вхопилися противники Трумана і ними відповідно жонглюють. З приводу гострих висловів Трумана проти республиканських провідників закидують Трумановi нетакт, кажучи, що він повинен вважати на те, що він є президентом, а не тільки кандидатом. І т. п.

Зате губернатор Дюї, маючи час заздалегідь приготовитися до передвиборчої агітації, вживає іншої тактики. Він дбайливо виминає особистих натяків на адресу противників, бо з досвіду при минулих невдалих виборах він переконався, що особиста критика викликає ворожнечу й несмак. Внаслідок такої осторожности в доборі висловів Дюї зискує особисту симпатію там, де на ділі повинна рішати сама справа.

Останні світові події вплинули на злагіднення висловів у кампанії і вони можуть причинитися до завернення передвиборчих маневрів на традиційне американське русло, тобто до обговорення справ без огляду на особу кандидата. Вислів Трумана, що „збереження миру є важніше від того, чи я остану в Білому Домі" може допомогти йому позбутися страху за втрату становища не для себе, а для партії.

Микола Чубатий.

Питання меж України

Недавно появилося в „Свободі" дві статті на тему зближену до нашої під заголовком „Проблема Закерзоння". На ці статті відізвався вже й дехто з громадян, бажаючи наукового вияснення тої справи з кругів українських науковців з Наукового Товариства ім. Шевченка.

Такого вияснення справді потреба, бо всяка політика, а так само й українська, повинна знати докладно предмет — межі української території, за яку український нарід зводить боротьбу на життя та смерть.

Ніде правди діти, на точці меж України панують доволі великі розбіжности поміж самими українцями. Причина цього явища та що до української практичної політики ввійшли деякі люди без наукової підготовки, а тільки з горячим серцем і, нерідко, буйною фантазією.

На еміґрації стали появлятися видання, навіть географічні карти, що „етнографічні межі" України ставлять аж попід Ришів, себто над Вислокою, на захід від Вепра на Холмщині та аж попід Білосток. На сході Україна у них майже безмежна, бо при допомозі „заприязнених країн" сягає аж попід алтайські гори в центральній Азії.

Річ ясна, що поміж тими найширшими межами України та дійсними етнографічними межами України існують різні посередні межі України по Волгу та по Каспійське море. Інші знов рисують Україну тільки по Озівське море, натомість Кубанщину вже включають в якусь нову націю, Козаччину. Тому й дивно, що по Канаді їздить убожатель кубанського отамана з оригінальною булавою отамана кубанських козаків та заявляє, що ту булаву вручить тільки до рук вільного отамана **самостійної Кубанщини.**

Ще добре, коли такі речі появляються в українській мові, зате було б гірше, коли б вони публікувалися в чужих мовах, бо тоді чужинець спитав би: чи самі ви українці знаєте, де є Україна?

Відомо, що справа меж, теж і в недержавних народів, це не справа гарячих бажань, але справа, оперта на якихсь реальних даних — на географії та на статистиці, вкінці на стисло принятім розумінню поняття „етнографічної межі". Звичайно під тим поняттям, коли іде про межі України, розуміємо територію, окреслену такою лінією, де українці становлять більшість населення, якщо не абсолютну (50%), то принаймні релятивну, себто найбільший відсоток з усіх етнічних груп, коли їх є більше.

Правда, крім етнографічних меж нерідко говориться теж про історичні межі, себто межі, які колись в історії даний нарід посідав. Історичні межі нині мають невелику вартість; поперше тому, що історичні межі в історії мінялися, а по друге, що поняття історичних границь могло бути слушне в часах февдального панування нечисленної верстви людей над мільйоновими масами, а не нині, в часах демократії, коли кожна людина має свій рівновартний голос.

До яких кордонів український нарід нині може мати право?

В давнині, як в часі відродженого варварства в сучасному світі, рішало й рішає в справі кордонів — право брутальної сили, завойовання. Властиво це ніяке право, тільки санкціоноване безправя. Стосувати його може тільки переможець, що розторощив своїх сусідів фізичною силою та може собі сам подиктувати межі своєї нації-держави. Український нарід, а це треба тямити нашим експанзистам, не розпоряджає такою силою, щоби при її допомозі міг відібрати свої історичні території зокрема ці, де український нарід нині становить вже меншину. Тому українська політика мусить опиратися на іншій силі, яка є за українським народом, себто на моральній силі, на справедливости та на демократії. Справедливість, моральність та демократія домагаються, щоб при викреслюванню кордонів пошанувати волю більшости населення, себто позволити йому самоозначитися при застереженню пошанування прав меншин. Іншого засобу до відзискання своїх національних кордонів, український нарід в теперішній своїй ситуації, коли найшовся під колесами історичних дій, не може мати. Тому й всякі інші міркування це шкідлива фантазія.

Річ природна, що коли ми говоримо про більшість населення, то маємо на думці стан в мирних часах, бодай перед 1939. При остаточній полагоді меж України не можуть бути брані під увагу насилля, сполучені з прогнанням мільйонів жиючих українців з їх прадідних земель. Вони мусіли б дістати право повернути на рідні землі. Говорячи про право самоозначення думаємо, що й тут можуть бути якісь невеликі ухили, зокрема, коли мала територія, з невеличким чужим населенням відграє животну ролю в існуванню великих просторів, як Крим — для прикладу — в життю України. Часом теж животні економічні та комунікаційні рації мусять домагатися невеличких ухилів від того права більшости.

Домагаючися того високоморального права самоозначення для себе, ми не маємо права відмовляти його сусідам. Годі раз домагатися примінення права самоозначення, а другим разом права історичного. Особливо такої подвійної моралі не може стосувати бездержавний нарід, якого одинокою зброєю є справедливість. Так треба теж підходити і до західних меж України.

Теперішні державні, етнічні та історичні межі України.

Теперішні межі поміж червоною Польщею та поміж Совєтською Росією, яка все ніби то промовляє в імени України, не є історичними межами, ані етнічними, ані навіть не йдуть вони по лінії Курзона. Вони є звичайним самовіллям Москви, яка в цім випадку на малий розмір застосувала Андрусів, себто польсько-російське порозуміння коштом українського народу. По польськім боці лишилися українські більшости, як лемківська верховина та повіт Ліско з біля 80% українців. Теж пограничний пояс на схід від Сяну, що його східна межа бігла біля Медики, опісля рікою Солокією до Буга, мав українську більшість звідки її насильно прогнали. По польськім боці лишалися такі українські території, як східна Перемищина, повіт Любачів та північна Угнівщина та Белзчина з українським населенням біля 50%.

(Докінчення на стор. 3-тій)

Читайте українські книжки та часописи, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила.

З. Левинський.

ДУХОВІСТЬ ДРАГОМАНОВА

4)

Ми не маємо ближчих даних про впливи на Драгоманова в ґімназії за винятком того, що він їх сам зафіксував у своїй автобіографії та в своїй брошурі „Два учителі". Про одну людину згадує в них Драгоманів, що мала на нього чималий вплив. Це був Стронін, учитель його, москаль, людина наскрізь просякнута гуманізмом та прогресивними поглядами. Він давав читати Драгоманову між іншим і українську книжку та защіплював в його душі прогресивні та демократичні ідеї.

Про студентські роки Драгоманова, в яких далі формулувався світогляд його, маємо теж скупі відомості. Беремо їх головно із статті Володимира Маяковського та статті Ігната Житецького, поміщених в „Україні"[5]) та з автобіографії самого Драгоманова.

В 1859 р. Драгоманова принято до київського уіверситету. Роки, на які припадає його студентсво становили для київського університету цікаву добу, каже Маяковський, добу соціяльної та національної діференціяції серед молоді. (Ст. 90).

[5]) Володимир Маяковський, „Звільнення Драгоманова з Киевського університету". „Україна", 1926, кн. 2-3. Ст. 90-96.
Ігнат Житецький, „Останній виїзд М. П. Драгоманова за кордон". Там же. Ст. 29-37.

Драгоманів прибув на університет із певними вже поглядами, які в кожному разі слід визначити прогресивними, хоч ще й не скристалізованими.

Він бере видатну участь у громадському житті київського студентства, хоча ще на початку 60-тих років не належав до української громади на університеті.

Перший його ґромадський виступ — це була участь його у праці по „недільних" школах у Києві, що в осени 1859 р. розпочинали свою недовгу, але інтенсивну діяльність.

Далі держав він лекції історії в Тимчасовій Педоґоґічній Школі і лекції ґеографії у другій київській ґімназії, де зустрівся він з учителем російської словесности Евг. Судовщиком, по своїм поглядам космополіта, який мав теж чималий вплив на Драгоманова.

Проте вже в 1861 р. зарисовується уперше майбутня роля Драгоманова в українському рухові. В травні цього року на мості біля кріпосного форту, коли українська громада випроваджала тлінні останки Т. Шевченка до Канева, виголошує він одну з найсильніших промовв.

Ще й другий громадський виступ Драгоманова в цьому ж році слід одмітити.

Коли киянам довелось у цьому році прощатись із славнозвісним попечителем у шкільній київській окрузі, Пироговим, видатним педаґоґом й рідкою людиною, Драгоманів виголошує на бенкеті промову, в якій доводив, що реформа Пирогова, заміна салдатської дисципліни моральною та обмеження самоволі начальників законністю, завела більше ладу в школі, ніж це було попереду.

Надрукувати цю промову в газетах заборонено, а ректор київського університету Бунге дістав догану від міністерства за те, що дозволив Драгоманову на явно політичний виступ.

„Виступ мій на бенкеті Пирогова, згадує Драгоманів у своїй автобіографії, мав для мене особисто значні наслідки: він розворушив у мене політичні інстинкти!

І дійсно, Драгоманів починає займатись політикою. В тому часі він стоїть під чималим впливом „Колокола" Герцена, та „Современника", в якому працювали: Добролюбов (помер 1861 р.) та Чернишевський (засланий урядом в 1862 р.). Оба органи з політичного й соціяльного погляду мали виразний характер, чого не можна сказати про петербурську „Основу". Коли Драгоманов ставився до перших двох видавництв позитивно, то до „Основи" віднісся він доволі критично.

Свїм прогресивним поглядом Драгоманів давав одверто свій вираз. Підчас січневого повстання поляків у 1863 р. Драгоманів висловив думку, що „боротися українцям з поляками у спілці з царським урядом" — хибно й образливо". Не дивно, що серед студентської молоді стали називати його „космополітом".

До української „Громади" вступив Драгоманів тільки з кінцем 1863 р., коли зацікавився виданням українських народніх книжок. Проте й тепер держиться він дещо збоку від головних діячів „Громади", постійно сперечаючись із ними на ґрунті принципових питань, чим піддержує свою репутацію „космополіта".

Так проминули студентські роки Драгоманова.

В 1864 р. отримав він на київському університеті приватдоцентуру і з того часу виходить він на ширшу арену своєї громадської діяльности.

Проте офіційна наука не задовольняла молодого вченого. Поруч із лекціями він розпочинає свою публіцистичну діяльність, співробітничаючи у Коршевих „С.-П. Вѣдомостях". — Політичне становище України („південно - західного краю"). словянське питання, справи земства, українські культурні справи, особливо ж шкільні — такі теми статтей Драгоманова що він їх містив у петербурському дневнику за своїм підписом або без нього.

Його статті в „С.-П. В-стях" (1866) „Земство и мѣстный елемент в народном образованіи", а особливо „О педагогическом значенiи малорусскаго языка" (№ 93), звернули увагу на нього російської реакційної преси. Саме в тому часі впав вистріл Каракозова. Катков писав тоді (17. квітня 1886 р.) в „Московських Вѣдомостях": „Чья то тайная рука подала сигнал и сѣлы писать против Россiи французы (Масард, де Жирарден), украинство подняло голову в № 93 СПВ, а Каракозов выстрѣлил в царя" („Былое, 1906. № 6, ст. 1900).

(Дальше буде).

ЗА ЛЮДСЬКУ ГІДНІСТЬ

З побутових малюнків транзитного табору.

Ось кілька прикладів з життя тих, хто стали на шлях дальшої еміграції:

1. Особисто мені знайома Катерина К. записалася до Канади як домашня робітниця. Років 24, сильної будови, ніколи ще в житті не була хворою. Здоров'я, якого побажати б кожній канадійській багачці, біля якої мала дістати працю Катерина. Її викликають до Амбергу, і вона, залишивши працю, бере з собою заощаджену готівку (працювала помічницею кравчині) і їде. Сидить там 8 тижнів, проїдає всі гроші, бо боїться, що харчуючись із приділів транзитного табору, може захворіти або, щонайменше, дістати оцінку крайньо недоживленої, і після всіх перевірок та нервового вичікування повертається назад до „матірнього" табору з характеристикою туберкульозно хворої. Шлях до Канади для неї закритий.

2. Михайло З. сидить у цьому транзитному таборі 7 місяців. Він сам не знає, чому так довго змушують його чекати і сподіватися. 7 місяців тому він працював у бауера. Працював тяжко, але зате мав ситу і достатню поживу. Ідучи до Амбергу, виглядав як американський ковбой, — вола за роги втримав би. Коли проминуло 5 місяців, Михайло попав між штудерні триби всяких комісій і комісійок. Він мусів постійно вистоювати під мегафоном, чи не почує часом свого прізвища. Конечність такого вистоювання не дозволяла йому виходоти з табору для будьякого заробітку, щоб доповнити ту „кримінальну" їжу, якою табор годує своїх мешканців. Так вічно голодний і в крайній напрузі нервів перестояв ще близько двох місяців, щоб врешті дочекатися висновку лікарської комісії, що анемія і недоживлення к в а л і фікують його як непридатного до виїзду.

3. Настя Р. зраділа вістці, що може виїхати до Канади як домашня робітниця і, взявши в клуночок свою мізерію, поїхала до Амбергу. Пройшла всі комісії, дістала задовільну оцінку лікаря і стала перед останньою інстанцією. Пан, від авторитетного підпису якого залежить доля і майбутнє тисяч таких Настусь, окинув її допитливим поглядом і заявив через перекладача, що Настя не гідна стати канадійською служницею. Не було відклику, бо й до кого?... Повернулася зубожіла й мізерна, а що найважніше — втратила віру в людей і в себе.

4. Іван С. перебуває в такому ж таборі вже 5 місяців. Він із жінкою і з дитиною. Таборові харчі позбавлені вітамінів. Заробити грошей не може, бо організація викликання людей до різних комісій і до консула така, що не дозволяє відійти з табору ні на день. Кожної хвилини Івана можуть покликати, і коли його немае під мегафоном, його акти йдуть на спід, а то й пропадають. Іванові не лишається нічого іншого, як розпродати півдармо рештки всього того, що він зберігав для влаштування життя в новій батьківщині. Нарешті, немае чого продавати. Іван із родиною доведені до стану концтаборової психіки; він втрачає почуття власної гідности і готовий на все, щоб тільки вирватися з цього переходового чистилища. Йому стають байдужі норми доброго виховання, бо він бачить, як з дня на день його дитина блідне, а в жінки западають очі. І в такому стані його кличуть до консулярного урядовця. Урядовець ситий і задоволений своїм життям. Він перевантажений почуттям власної гідности і, поглянувши на Івана, — що хоче чимскорше прослизнути під чуйним оком еміграційних богів, — звертається до нього наказуючим тоном: „Плюньте через вікно і сядьте на підлогу". Іван вважає цей наказ вередуванням всевладної людини і, завагавшися хвилинку, виконує його, з думкою, що задоволення цієї нерозумної примхи відкрие перед ним двері до обітованої землі. Яке ж його здивування, коли чує вирок, що він, Іван, не вартий того, щоб бути дроворубом у Канаді, бо Канада приймає людей добре вихованих, які не плюють через вікно, і з почуттям власної гідности, які не дозволяють садовити себе на підлогу.

Таких епізодів і таких Іванів, Настусь і Катерин ми можемо навести сотні. Ми свідомі величезних завдань, що стоять перед ІРО, як і труднощів шляху, який переходять ті, хто змушені шукати свого майбутнього за океаном. Ми знаємо, що ідеальної форми знайти не можна, але мусять бути збережені певні межі, тим більше, коли ті межі залежні лише від доброї волі людей: коли тільки людський підхід і належне розуміння душі еміґранта урядовими чинниками може зберегти від величезних прикрощів тих, задля кого всі переселенці урядовці сидять тут на своїх постах.

Адже коли взяти до уваги приклад із Катериною К., то вона сьогодні знає, що лікарська „діягноза" про її легеневу недугу — неправда. Вона переконана, що на її місце поїхав хтось, хто міг собі дозволити такі кроки і використати таку протекцію, на які вона не була в силі. Ми можемо собі тлумачити, що вона впала жертвою континґенту даного транспорту, але при чому тут обдурювання людини, що вона хвора? Чи це сприяє доброму наставленню еміґранта до переселенчих установ і до тих держав, в ім'я яких такі установи і їх урядовці тут виступають?... Нам здається, навпаки. А коли допустимо, що першість на виїзд має той, хто дає собі раду тому, що живе в добрих обставинах, то повстає аномалія: насамперед виїзджають ті, хто найменше ще цього потребують, хто, маючи певні запаси, могли б зачекати.

У випадку з Михайлом З. насувається питання, чи лише цей спосіб єдиний для проведення потрібних перевірок? Чи справді людина мусить сидіти бездіяльно в переходовому таборі цілими місяцями на недостатнім харчі, щоб діждатися цілковито виснаження й нездібности до праці? Ми можемо зрозуміти, що запаси ІРО скупі і на достатній прожиток еміґрантів у транзитних таборах ІРО не може собі дозволити, але ми одночасно хочемо, щоб і урядовці зрозуміли, що такий спосіб експериментування над людським життям каригідний з поглядів людяности і елементарних християнських засад.

Коли зважимо випадок із Настусею Р., то насувається мимовільне питання: для чого анґажуються ці дівчата? Бо коли до праці, то яка залежність між обличчям людини і її працездатністю, коли лікарські комісії визнали її здоровою?...

Нам важко повірити в такі здібності прозірливця - психолога в особі урядовця, які дозволяли б йому з самого обличчя вичитувати, хто роботящий, а хто ледащо.

Розваживши спосіб іспиту Івана С., доводиться ствердити, що іспитуючий урядовець ніколи не був у становищі цього Івана. Напевно на його очах не западали щічки його дитини, а він сам не почував себе голодним і виснаженим, без певного завтра. Мимохіть приходиться жаліти, що такий урядовець не переживав концтаборової дійсности. Ті, хто сиділи по концтаборах, добре пам'ятають випадки, коли високоосвічені інтелігенти з'їдали, з примхи сс-мана кінські кізяки, щоб уникнути смертельного удару. В цьому випадку такий удар не очевидний. Він має іншу форму, інший характер, але його суть однакова. Урядовець забув або ніколи не усвідомлював, що повна людська гідність і збереження всіх форм доброго виховання виявляються здебільшого тоді, коли людина сита і певна свого майбутнього. Коли вона знає, чого може від свого оточення вимагати і чого може вимагати це оточення від неї. А чи ж такий нещасний, затурканий і зголоднілий ДП знає своє право і свою майбутність? І чи ж дивно, що він кориться всім примхливим наказам того, в чиїх руках його життя і життя його найдорожчих?

Ні, очевидно, це не спосіб кваліфікації. Кожний урядовець мусить пам'ятати, що перед ним люди, які перейшли на своему житті трохи більше, ніж цей ситий і самозадоволений панок із переселенчого бюра.

Але провина за ці випадки лежить не лише на урядовцях, які в багатьох випадках вороже ставляться до нашого еміґранта вже в самому принципі. Винні і ми, як суспільна одиниця. Де, запитаємо, діяльність Переселенчої Управи? Нам ясно, що ця наша інституція не має вирішального впливу на хід еміграційних дій, але вона повинна подбати про свої представництва у всіх транзитних таборах. Нехай ті представництва й не будуть офіційно визнані, але хай творять самооборонні комітети, які виступали б в організованій формі і заступали б інтереси покривджених. Нехай це багато і не поможе, але наш селянин чи робітник не буде почувати себе залишеним, самотнім. Хай він дістане на місці відповідні інструкції, вже цим буде багато зроблено. І нам здається, що при допомозі ЗУАДК-у Переселенча Управа повинна якнайскорше створити такі представництва, і то тим паче тепер, коли плянується переселення в широких маштабах. — („Українська Трибуна").

П. Балей.

КОМУНІКАТ

САНІТАРНО-ХАРИТАТИВНОЇ СЛУЖБИ.

В зв'язку з тим, що на сторінках преси появляються різні дані про допомогову акцію для бувш. вояків УПА, — СХС вважає за вказане для остаточного вияснення цієї справи подати точні числа про допомогу, яка надійшла до Централі СХС в Мюнхені, Дахауерштрассе 9/II на цю ціль:

Від ЗУАДК спільно з Канадійським Допомоговим Комітетом від квітня до серпня 1948 р.: 346 кер-пакетів, 5 пакетів з одіжжю.

Від ЗУАДК: 8,200 шт. цигарок, 200 фунтів смальцю, 42 кожушки.

Від Канадійського Допомогового Комітету черз ЦПУЕ: 40 кгр. смальцю.

Від приватних людей з Канади: 9 пакетів з одягами і харчами.

Від нових іміґратів з Канади: 26 кер-пакетів.

Від О.О.Ч.Св., ЗДА: 7 пачок ліків в тому 4,800,000 пеніцілін.

Від Т-ва Чорноморська Січ, Джерзі Сиrі, ЗДА: 11 пакетів з харчами.

Від Жіночого Об'єднання, Дітройт, ЗДА: 3 пакети з одягами і харчами.

Від приватних людей, ЗДА: 6 пак. з одягами і харчами.

Від Допомогового Комітету, Арґентина: 11 пачок з одягами.

Від полонених бувш. Дивізії з Англії: 51 харч. пачка.

Від приватних людей з Англії: 5 харч. пачок.

Від Допомогового Комітету, Бельгія: 13 кер-пакетів.

Д-р Я. Воевідка,
голова.
М. Шафранська,
Референтка Допомог. Відділу.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ СЬОГОДНІ

(Остання з серії статтей про історію робітничого руху в Америці, написаних на основі матеріялу департаменту праці).

Американське зорганізоване робітництво належить до краєвих, чи інтернаціональних юній, що охоплюють різні фахи, професії, різні індустріяльні ділянки. Більшість юній є звязані з Американською Федерацією Праці чи з Конгресом Індустріяльних Організацій. Крім того існують ще так звані „незалежні" юнії, які не належать ні до А. Ф. П. ні до К. І. О.; серед них деякі організації залізничників та робітників є на державній праці.

Місцеві юнії звичайно належать до А. Ф. П. чи К. І. О. через краєві або інтернаціональні союзи, але є також такі місцеві юнії, що безпосередньо звязані з А. Ф. П. або К. І. О.

Центральні союзи та належні до них місцеві юнії дбають головне про охорону та поліпшення умов праці в своїх дотичних ділянок індустрії. Стейтові та місцеві юнії цікавляться голвно робітничим законодавством, політичними та виробничими справами.

Питання загальної політики визначуються на річних конвенціях А. Ф. П., чи К. І. О. вибраними на місцях делегатами. В часі між конвенціями всі справи провадить вибрана управа.

Часто юнії в Америці ділять по ознаці професійній, але це не є точним поділом, бо в масовій інтустрії межі поміж різними фахами стираються. Багато юній є мішаними, в них є кілько-фахові або напів фахові групи. Деякі індустріяльні юнії було би більш відповідним називати напів-індустріяльними, бо хоч вони включають всіх робітників дотичної індустрії, проте часто виключають а д м і н і стративно-канцелярійних, технічних робітників.

Назагал більшість юній, що належать до К. І. О., є індустріяльними або напів-індустріяльними, а юнії з А. Ф. П. більше вважаються професійними або кілько - професійними. Проте статут А. Ф. П. дає можливість творити спеціяльні „департаменти". Вони мають складатися зі всіх юній, що охоплюють різні фахи якоїсь одної широкої індустрії, наприклад департамент будівельних фахів, що обєднує 19 юній.

Діяльність юній є різноманітна. Назагал її можна поділити на такі ділянки: внутрішні юнійні справи, переговори в справах колективних догод, освітня й доброчинна праця, участь в краєвих і міжнародних справах. Великі юнії мають значний адміністративний персонал, що складається з організаторів, правників, економістів та інших.

В великих юніях справами колективних догод займаються місцеві юнії, а центральні дають потрібні технічні поради.

Крім традиційних турбот за „хліб щоденний", багато юній провадять культурно-освітню працю для своїх урядовців і для цілого членства. Видають свої часописи, чи журнали, різні брошури та спеціяльні звіти з своєї освітньої, політичної та організаційної діяльности. Деякі мають свої радіопрограми, або радіо-стації. Провадять асекурацію, охорону здоровя, пенсійні пляни, кооперативні банки, розвагові програми, мають кредитові юнії та навіть будівельні проєкти.

Організоване р о б і т ництво завше цікавилося соціяльними та економічними справами країни, а в останних часах все більше виявляє зацікавлення міжнародними справами. Своєю політичною активністю за останні роки юнії допомогли перевести деякі закони, корисні як для робітництва, так для загалу населення. Нераз юнії грали важну ролю в місцевих та краєвих виборах.

Як і всі інші великі групи, що торкаються важних соціяльно-економічних питань, так і робітничі організації мають суперечки з іншими групами і здобули собі права нелегким шляхом. Ті здобутки не можна назвати здобутими раз на все. Тепер пишеться нова сторінка в історії робітничого руху в Америці. Принятий в червні 1947 року закон Тефта-Гартлі та введення в багатьох стейтах законів обмежуючих діяльність юній, є частинно перемогою тих, хто давно критикував закон Вагнера за те, що той закон, мовляв, давав надто багато влади організованому робітництву. На їх погляд,

(Докінчення на стор. 4-тій).

Питання меж України

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Одначе й та межа нині не є постійна; вона вповні залежна від химер Москви, яка коштом України заспокоює Польщу, щоб її втримати на своїх услугах. Ось недавно Москва пересунула західну межу України ще дальше на схід, відступаючи Польщі знов біля кількамилевий пояс, в наслідок чого Медика найшлася в Польщі та пояс межи рікою Солокією та Ратою. Тепер кордон іде рікою Ратою попід саму Раву Руську. Цей останний дарунок зробила Москва Польщі мабуть за це, що Польща лишилася вірна Москві в її боротьбі зі збунтованим Тітом, наслідком чого польський національний комуніст Ґомулка пішов у відставку.

Не виключені одначе ще й дальші несподіванки на цім відтинку з боку Москви, особливо, коли б вона була, принеболена заспокоїти німецьких комуністів. Тоді вона готова відібрати Польщі західні землі, добуті на Німеччині, а за це подарувати Польщі Львів та Дрогобич з бориславською нафтою, лишаючи собі тільки стратеґічну лінію Буга на полудні та на півночі.

Насильне виселення української людности до Советів та до західної Польщі сильно захитали дотеперішну етнографічну межу поміж Польщею та Україною. Одначе віримо, що по поваленні советської тиранії в східній Европі, українське населення поверне на свої старі місця та лишиться стан принаймні такий, який був 1939 року. Тоді етнографічна лінія між Україною та Польщею повинна бігти рікою Сяном попри Перемишль до Ярослава, а звідтам дальше на північний схід до Буга та Бугом аж до межі українсько-білоруської. Чи населення Лемківщини верне у свої гори з полудневої України, годі знати. Може вдасться врятувати східну Лемківщину, ліський повіт та щедецо. Так само ледви чи в нашу користь збільшиться відсоток українців на Холмщині та Підляші, де українці становили вже менщину перед останньою війною.

Пояс на 25 миль широкий на захід від етнографічної української межі з 1939 року, яка була вже майже утриваленою межою поміж українцями, це наша втрата впродовж останніх шість соток літ. Це територія з мішаним населенням, на якій одначе український нарід втратив вже свою колишню більшість. Західна смуга того пояса це стара історична межа України, згадувана докладно в Галицько-Волинській Літописи з 13-го століття. Тоді межа України на заході бігла попри міста Переворськ, (Пшеворск), Ришів, (Жешуф), до Коросна по полудні, а вздовж Вислокою до її впаду до Сяну на півночі: Західна Лемківщина, горлицька та новосендецька, до України не належала ніколи. Майже пряма лінія на північ від впаду Вислоки до Сяну становила західну межу Української Холмщини та Підляша.

Ця остання частина України колись в нашій історії відгравала першорядну ролю. Тут король Данило заложив свою столицю Холм, в як найбезпечнішим закутку України проти татар. На північнім Підляші лежить славний Дрогичин, місце коронації Данила, та Біла Підляська. Тут наша страта найбільша та найтрагічніша, бо страту Холмщини та Підляша треба записати не тільки на рахунок польського натиску і не тільки на рахунок російської політики. Втрату Холмщини та Підляша треба записати теж у великій мірі на рахунок самих українців, що помагали Холмщину та Підляша заганяти в польську обору. Та про це окремо, бо це суто історична проблема.

Літаком з Ню Йорку до Мексико Ситі

Цього пізньо-серпневого дня я вибралася літаком з Ню Йорку до Мексико Ситі. Вже у пізних вечірніх годинах наш великий стальний птах підняся з аеродрому Ля Гвардія. Мені пощастило дістати місце біля вікна і я не можу намилуватись прекрасною, справді казковою панорамою, що її створює освітлений мільйонами різнобарвних світел незрівняний Ню Йорк. Ми підносимося все вгору і вгору, а внизу світла наче зорі мерегтять.

В нашому літаку всіх 56 подорожних, в тому більшість чоловіків, хоча є теж жінки, навіть з малими дітьми. Літак сьогодні це справді не тільки найшвидший, але й найвигідніший та найприємніший засіб транспорту. Усі почувають себе дуже вигідно і свобідно. Внутрішне влаштування літака елегантне, обслуга надзвичай чемна, їжа знаменита. За розмовами та „дрімкою" і ніч швидко пройшла, а ранок приносить нові враження та нову красу.

Ми ідемо-летимо між хмарами і часом здається, що якби так дещо вижче, то й сонця рукою можна б доскирнути. А в низу знову невимовна краса обсипаних снігом гір.

Усі ці приємні враження, що їх і описати важко, швидко зникають при висадці з літака в Мексико. На вас зразу ж б'є якоюсь дивною непривітністю, холодом, похмурістю. Прямо від літака нас скеровують до місцевого митного уряду, перед порогом якого велика купа піску. Треба великої зручности, щоби в ньому не застрягнути. Але опісля довідуюся, що це його там з розмислом розсіяно та ще й з не дуже запашними хеміка-ліями змішано, як охорону перед невідомою мені хворобою. Вертаючися, я вже й не знажала та ще й намагалася ставати там, де піску найбільше.

Після полагодження формальностей в митному уряді, я вже в „тексі" та прохаю шофера, щоби повільно їхав, бо прямо вірити не хочеться в це, що „кидається" ввічі. Я не раз бачила мексиканські фільми,в чудових кольорах з веселими людьми. Але якже інакше це виглядає в дійсності. Люди тут малі ростом, бідно одягнені, апатичні. Діти ще бідніші, босі і брудні. По дорозі зустрічаю чоловіків, що несуть воду на коромеслах, цілком, як колись у нас, в „Старому Краю", тільки замість коновок вони мають п'ять-галонові бляшанки. Доми переважно партерові і брудні, крамниці малі і бідні. Ярина і овочі, що їх тут продають, розложені прямо на вулиці.

В центрі міста доми вже дещо кращі і чистіші та більші. Вже з далека видно нашу амбасаду, на якій гордо повіває зоряний прапор. На головних вулицях теж магазини вже дещо кращі, але в них товарі переважно „мейд ін ЮСА". Від зовнішньої цілости відрізняються готелі, чисті та з чемною мексиканською - американською обслугою.

Мексиканці самі собою не спішаться і єдине, що в них йде швидким темпом, це „викачка" грошей з американських туристів. Це їх „бизнес" і в тому вони майстри. Розміняєш десять - долярівку на „песос" і „сентавос" та сама людина не знає, як їх позбулася.

Після кількох днів побуту в Мексико, я зі сином знову вибралася літаком, цим разом до Лос Енджелос в Каліфорнії. Та про це, можливо, іншим разом.

Т. Ярмола, Ню Йорк.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БОСТОН, МАСС.

З весілля для скитальців.

Дня 12 вересня відбулось вінчання п. В. Яруша, сина громадян Степана і Ксені Яруш, з п-ною Ліліян Цоромко.

На весілля зійшлось багато гостей, родини і приятелів, бо громадяни Яруші широко знані і люблені в громаді за свою примірну і щиру народню працю та жертвенність на народні потреби. В любові до свого народу виховали вони теж свою доньку і трьох синів, з яких два є урядниками в парохії, а молодший є предсідником від. 238 У.Н.Союзу.

Підчас гарної і веселої забави, забрав слово підписаний та згадав про нещасну долю українських скитальників. Чесні гості відчули це горе й зложили жертви. Збірка, якою зайнялись В. Мігован, Ф. Костецький і Д. Бортник, принесла $50.40.

Жертвували по $5: родина Ярущі, Д. Хархут; по $1: А. Пімок, Т. Пащак, М. Кучер, Й. Масний, В. Баліцький, А. Бербеліцка, С. Кучер, Г. Музика, П. Попович, М. Шпак, М. Оверко, Н. Алесі, П. Мороз, Д. Бортник, В. Мігован, Т. Костецький, Г. Костецький, У. Буцяк, В. Бойко, О. Школяр, П. Боднар, У. Купчак, А. Федірка, А. Шафранська, М. Візник, Ф. Дейвид, М. Паламар, Н. Мельник, О. Буцяк, О. Панькевич, М. Оверко, М. Тобачук, Е. Мусіловський, У. Следу, С. Музика, У. Зінько, Н. Давискиба, М. Буцяк, а решта дрібними.

П. Мороз.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ СЬОГОДНІ.

(Докінчення зі стор. 3-тої).

великі, добре зорганізовані робітничі юнії, під охороною закону, порушують свободу індивідуальних робітників та обмежують права приватних підприємців щодо їх власних справ.

З другого боку противники нового закону доказують, що він поважно обмежує права робітництва, дає підприємцям можливість розбивати страйки, перешкоджати колективним догодам. Міри цього закону вже виявилися складними та суперечними і деякі з них вже розглядаються, в судах. Прихильники закону Тефта-Гартлі вбачають в нім початок нової доби у відношеннях між робітництвом та працедавцями. Час покаже, яке значіння матиме цей закон на організований робітничий рух.

Загальна Рада.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУА ДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

16,057 Калівода Юлії з м. Купичів (Волинь) від Січкарук Івана с. Теофіла.

16,058 Росінська Анни та односельчан з с. Витків (Камінка Струмилова) від Русінський Василя.

16,256 б) Гаврилюк Микити і Івана з с. Ключинці (Копичинці) від Подезворних Анни і Насті доньки Івана і Марії зам. Захарчук і Мельник.

16,257 Самусь Василя і Миколи з с. Яблінка Нижна (Турка над Стриєм) від Самусь Федора.

16,258 Зінь Івана, Яворівський Федора з с. Скваряви Нової (Жовква) від Кубай Дмитра.

16,259 Закрецька Анастазії, Анни зам. Бойко, Параньки зам. Сірий з с. Ропилич (Зборів) від Бучинська Марії д. Еви.

16,260 Довгополий Сергія с. Матвія з Вел. України від Шпак Луки с. Семена.

16,261 Батька Шевчук Миколи з с. Підберізці від сина Шевчук Василя з с. Загіря (Зборів).

16,262 Пюрко (Пурко) Романа від Тарчан Евгенії зам. Флігель.

16,263 Семків Івана і Андрія з с. Репіть (Сянік) від Кінь Федора з с. Туринське.
родського патріярха Несто-

16,264 Кревних Льоренц та односельчан з с. Волокович (Лісько) від Тима Антона.

16,265 З дому Демкевич Марії д. Семена із Яворова-Загородів від Демкевич Володимира с. Дмитра.

16,266 Качмарик Пилипа від Романяк Володимира.

16,267 Черній Юрка з с. Бергомет (Буковина) від -Угрин Теодора.

16,268 Хлиста Дмитра з с. Гошова (Лісько) від сестри Хлиста Катерини.

16,269 Драгомирецький Михайла і Василя з Надвірної (Станиславів) від Йосипенко Юлії.

16,270 Світлик Марії з с. Кабарівки (Зборів) від Мицко Олександра.

16,271 Волошинський Івана і Анни зі Самбора від Яворська-Кавка Соломеї з Радлович.

16,272 Подоляк Олени з дому Пугарата, Шановська Марії з с. Мозолівка (Підгайці) від Гундич Теодозія.

16,273 Батька Хабаль Петра з с. Библо (Перемишль) від доньки Хабаль Анни.

16,274 Підгурецький Василя та знакомих від Гвозд Миколи з с. Башня Дільна (Любачів).

16,275 Панасюк Єрона з Вільки Дулібської (Володимир) від сина Панасюк Микити.

16,276 Лука Юрка від Гіньовський Михайла з с. Девятирі (Рава Руська).

16,277 Чубатий Івана з с. Тростянець (Добромиль) від Павлюх Параскевії д. Чубатого.

16,278 Лесів Івана, Якима і Параски від Лесів Катерини і її мужа Яцишин Степана.

16,279 Палівода Михайла, Кізляк Михайла від Палівода Марії з с. Дроздовичі (Городок).

16,280 Лехіцька Марії і її брата зі Станіславова, Ганню з роду Кавецьких з с. Погоні, Тисьмениця (Станиславів) від Тимків Анни.

16,281 Станько Юрка з с. Вишатич (Перемишль) від доньки Забоцького Дмитра Катерини Стрілець.

16,282 Семененко Івана з с. Сарни (Київ) від Булкот Федора.

16,283 Ядзин Олени замуж. Тарасевич д. Федора і Марії від Ядзин Миколи.

16,284 Іванченко Івана с. Василя з с. Славянка (Катеринославщина) від Іванченко Кирила с. Тихона.

16,285 Рідних і знакомих з с. Ветлина і Висоцька (Ярослав) від Кава Степана с. Івана.

16,286 Черкас Василя або Гринька сини Івана і Зофії з с. Болотне (Перемишляни), Ільчишин Миколи с. Мирона від дочки Костишина Івана Емілії зам. Дзікович.

16,287 Якубенко Федора і маміОліяни з с. Новосельця (Київщина) від Ладоненко Степана.

16,288 З дому Грицик Анни д. Івана з с. Михновець (Турка) від сестри Еви зам. Возняк.

Голоситись на адресу:

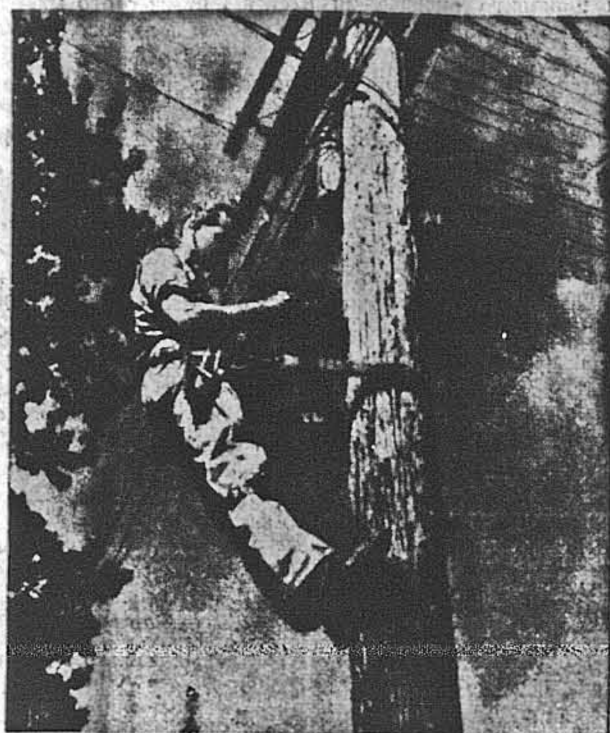
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення **пошукувань родини і знайомих різних скитальників** було поміщене у **„Свободі" безплатно**, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

ПРЕЗИДЕНТ КОМПНІЇ ПРИ РОБОТІ.—Ралф Емерсон Гейл з Шерон, Па., президент Пайметунінг Індепенденс Телефон Компані, мусить час від часу виконувати і таку роботу, яку представляє ця картина. Крім цього має 20-акрову форму; на якій головним продуктом є різдвяні деревця. Вестиггавз Електрик вважає його своїм постійним робітником. Поза тим, каже Гейз, він уже нічого не робить...

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 17. вересня 1948 року помер у 58. році життя

ДМИТРО ГНАТЬО,

член відділу 292 У. Н. Союзу в Дітройт, Міч.

Покійний походив з села Болестраще, пов. Перемишль, Західна Україна. Полишив у смутку двох синів: Петра і Мирослава, дві дочки і зятів.

Похорон відбувся 20. вересня з дому жалоби при участи родини, знайомих і членів відділу 292 до укр. катол. церкви св. Ів. Хрестителя, а відтак на цвинтар св. Хреста. — В. Й. П.!

П. Кізел, секр.

Дня 19. вересня 1948 р. померла

МАРІЯ ГЕВКО,

членкця Тов. Згода, від. 20 У. Н. Союзу в Гимтремк. Міч.

Покійна походила з села Кліщівна, пов. Рогатин. Брала участь у всіх народних святах і виставах і нікотрий колектор на народну або церковну справу ніколи з її хати не вийшов з порожними руками. Ніколи не відмовила помочі в біді і в потребі. Полишила мужа Миколу.

Похована на катол. цвинтарі в Кефо, Міш., в околиці укр. фармерів. — В. ІЙ П.!

Й. Крупка,

Дня 22. вересня 1948 р. помер

ОНУФРІЙ ПАЦУЛА,

довголітний член Тов. Сокіл, від. 336 У. Н. Союзу в Клівленд, О.

Покійний походив з села Жолатин, пов. Добромиль, Захід. Україна. Полишив у смутку дружину Ольгу, дві дочки: Стефанію й Марію та одну сестру Катерину.

Похорон відбувся в уботу, 25. вересня, з похоронного заведення і з укр. катол. церкви св. Петра й Павла при участи родини, знайомих і членів Тов. Сокіл. — В. Й. П.!

Г. Кісіль, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться 2-го жовтня, в годині 6. ввечір. Обовязком кожного члена є явитись на ці збори. — Уряд.

ТАРЗАН, ч. 1938. Неда в страсі.

Тарзан ще в час відхилив голову, камінь пролетів без шкоди і з голосним ударом впав серед гнізд лиликів.

Негайно потім повітря наповнилося літаючими лиликами.

Гідзел використав заколот і скочив поза паркан сталагмітів.

Коли ціла хмара літаючих лиликів кружляла довкруги Неди, вона зірвалася і намагалася кинутися наділ з вершка.